

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had-és Rendészettudományi Szekció

Gödöllő, 2015. április 15-17.

Szent István Egyetem Gazdaság-és Társadalomtudományi Kar

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

A szíriai válság menekültügyi szemmel

Jelige: asylum

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. április

2015

1. Tartalom

2. Bevezetés	2
3. Az országról és történetéről.....	4
4. Szíria menekültpolitikája, menekültügyi helyzete	6
5. A konfliktus előzményeiről, a folyamatról napjainkig.....	9
5.1 A jelenlegi válság közvetlen előzményeiről.....	9
5.2 A konfliktus áldozatairól.....	14
5.3 A kurdok helyzete.....	15
5.4 Kik is harcolnak Szíriában?	18
Menekültügyi szemmel	21
6.1 A migrációs folyamat.....	21
6.2 Az országon belüli menedékkeresés és belső vándorlás	22
6.3 A szomszédos országokbeli migrációs hullám és a menekülttáborok helyzete.....	23
6.3.1 Jordánia	23
6.3.2 Törökország	25
6.3.3. Libanon.....	26
6.3.4 Irak.....	28
6.4 EU és más államok	29
6.5 Magyarország és a szír menekültek	32
7. Jövőkép	35
8. Következtetések, összegzés	39
9. Mellékletek.....	42
10. Felhasznált irodalom	43

2. Bevezetés

„Alapvető különbség van a kívülről bekerültek és a táborban születettek között. Az előbbieket folyamatosan nyomasztja a boldog múlt és az elviselhetetlen jelen közötti ellentét, így nem marad életerejük a túléléshez. A lágerben való születés azonban azzal a perverz előnnyel jár, hogy a rabnak nincsenek elvárásai.”

Blaine Harden

Szinte nem telik el nap, hogy a hazai vagy a nemzetközi média képernyőjén ne bukkanna fel, vagy a nyomtatott sajtóban ne cikkeznének a szíriai polgárháborúról, mely több éve húzódik. Ezen konfliktus kül- és biztonságpolitikai, nemzetközi jogi, etikai, humanitárius, menekültügyi szempontból mind-mind érinti országunkat (még ha némelyik csak közvetve is). Az események következtében több ezren haltak meg, és több mint 2 millió ember volt kénytelen elhagyni hazáját. A ruandai genocídium óta nem volt ismeretünk ilyen méretű humanitárius katasztrófáról, próbára téve ezzel a jelenlegi menekültügyi-és humanitárius rendszert, felfedve annak felkészületlenségét és hiányosságait. 2013 nyarán szakmai gyakorlatom alatt több szír menekülttel találkoztam, dolgoztam és beszélgettem a magyarországi menekülttáborokban, és ez késztetett arra, hogy jobban utána is nézzek, mi húzódik országuk konfliktusának hátterében, mi motiválta őket arra, hogy addigi életüket, ingóságaikat, sokszor szeretteiket is hátrahagyva több ezer kilométert tegyenek meg. Mint látni fogjuk, egy folyamat közepén tartunk, és hasznos lehet megjósolni mire is számíthat Szíria környezete, Európa, illetve Magyarország menekültügyi szempontból, továbbá nem árt a jövőre nézve egy esetleges hasonló konfliktusra és az ennek kezelését/hatékonyabb reagálását elősegítve felkészülni ezekből a tapasztalatokból. Minél inkább beleássa magát az ember a témába, annál több és egyre több kérdés vetődik fel. Kik a szírek? Miért tört ki a polgárháború és ki harcol ki ellen, miért? Mi lesz a 2 millió menekülttel, a szétszakított családokkal, az oktatás nélkül felnövő nemzedékkel? Mikor és hogyan lesz ennek vége? Mi köze ehhez Magyarországnak? Csak pár kérdés, melyekre dolgozatomban keresem a választ, és rengeteg fel nem tett és megválaszolhatatlanról nem is teszek említést a dolgozat terjedelme miatt. Itt és most nem célokom kitérni az esetleges katonai beavatkozás lehetőségeire, sem a

nagyhatalmi, politikai háttérben húzódó érdekek sokaságára. Szeretném összefoglalni és rendszerezni a témával kapcsolatos ismereteket, hiszen egy olyan aktuális téma, melynek még szinte nincs is szakirodalma, és csak a napi hírekből illetve erre szakosodott szervek angol nyelvű összefoglalóiból tud tájékozódni az érdeklődő.

Célom tehát a szíriai konfliktus gyökereinek és folyamatának bemutatása, igyekszem rávilágítani a harcoló felek álláspontjaira és motivációira, mert ez szükséges ahhoz, hogy megértsük, miért, és miért pont oda menekülnek az emberek, hiszen például egy keresztény szír nem a szunnita menekülttáborot fogja keresni, vagy egy kurd lehetőség szerint a szomszédos országbeli kurdok lakta területre szeretne szívesebben eljutni. Nem tisztem bírálni vagy felelősöket keresni, ahogy ezen dolgozat sem támasztja fel a konfliktus áldozatait vagy ad otthont a fedél nélkül maradottaknak-de szeretnék rávilágítani néhány összefüggésre. Bemutatom a migrációs folyamatot a konfliktus kezdetétől, és látni fogjuk, hol mik a legégetőbb problémák menekültügyi és biztonságpolitikai szempontból, illetve milyen hatással van ez a szomszédos országokra. Külön foglalkozok az Európai Unió, valamint Európa több országának a konfliktushoz való hozzáállásával és a menekülteknek nyújtott segítségről. Nem utolsó sorban hazánk szerepvállalását, a szír menekültekkel kapcsolatos eddigi tapasztalatait részletezném, mely szinte jelentéktelennek tűnhet a számok tükrében-azonban mégis itt élünk, és a sajtó alapján sokszor téves kép alakulhat ki a menekültekről. Itt szeretném pár személyes élményemet megosztani, melyet az egyik menekülttáborban szereztem, és amely valódi mozgatórugója lett dolgozatom megírásának. Szeretnék ismertetni pár lehetséges végkimenetelt a konfliktussal kapcsolatban, illetve szólni azok lehetséges következményeiről, melyet még a hétköznapiak alakítanak. Ezt követően szeretném összefoglalni eddigi, a témával kapcsolatos ismereteimet és levonni a konklúziót, illetve felvetni néhány kérdést.

3. Az országról és történetéről

Szíria hazánknál mintegy kétszer nagyobb területű ország a Közel-Keleten. Területe 185 180 négyzetkilométer, amivel az országok méret szerinti rangsorában a középmezőnyben helyezkedik el. Az államhatár hossza mintegy 2253 kilométer, ebből 193 kilométer tengerpart. Nyugaton Libanonnal és a Földközi-tengerrel, északon Törökországgal, keleten Irakkal, délen pedig Irak mellett Jordániával és délnyugaton a Golán-fennsíkkal határos.

Damaszkusz, a főváros egykor az arab birodalom központja volt, ezt követően az oszmán törökök provinciájává, később francia gyarmattá vált, függetlenségét pedig 1946-ban nyerte el. A független Szíria első évtizedeiben politikai bizonytalanság uralkodott, 1958 és 1961 közt egyesült Egyiptommal és létrehozta az Egyesült Arab Köztársaságot, ám e szövetségnek egy katonai puccs vetett véget. A bizonytalan helyzetben egy alavita vallású párt újabb puccsal magához ragadta a hatalmat, és kiépítette tekintélyelvű uralmán alapuló rendszerét.

A szunnita többségű országban egy alavita elit uralkodik, mely az utóbbi években mérsékelt gazdasági reformokba kezdett.

Szíria állítólag a Hamász szélsőséges iszlám szervezet fő támogatója és Izrael egyik legelszántabb ellenfele a Közel-Keleten.

Szíria elnöke Bassár el-Aszad, aki orvosi pályára készült Nagy-Britanniában, azonban testvére elhunytával ő lett a hatalmi poszt várományosa. Apja vasszigorral vezette 1970 óta az országot 2000-ben bekövetkezett haláláig. Bassár el-Aszád hatalomra jutásának első éveiben megkegyelmezett a politikai foglyoknak, szabadságot adott a médiának, ám hatalmát féltve végül beszüntette az általa kezdett reformokat.¹

Szíria stabilitása kiemelten fontos Magyarország számára, mivel a Mol magyar olajtársaság számottevő kitermelést folytat az országban. A HVG információi szerint

¹ sz.n.: Syria: Background <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>
2013-10-04

a Mol napi kőolaj- és gáztermelésének 12 százaléka származik innen, tehát az országban a magyar cég naponta több mint 4000 hordó olajat termel-írja Visnovicz Péter.²

Az ország hivatalos nyelve az arab, de beszélnek még a kurdot, az örményt és az újarámi nyelveket (például az asszírt), idegen nyelvként pedig az angolt és a franciát.

A lakosság kilencven százaléka arab, hat százaléka kurd, két százaléka örmény, két százaléka asszír és egyéb nemzetiségű.

89 százalékuk muszlim, ebből 79 százalék szunnita. A maradék 7 százalékban alavita, 2 százalékban drúz, 1 százalékban pedig iszmáilita síita. A lakosság mintegy 10 százaléka keresztény, és 1 százalék az egyéb.

Az ország becsült népessége 22.457.336 fő; ebből kifolyólag a népsűrűség 100 fő/km²-derül ki a CIA World Factbook 2013. nyári adatai alapján.³

² **Visnovicz Péter:** *A földi paradicsomtól a hasiskirályságig* <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110224-arab-vilag-forrongasok-kozelkeleti-forradalmak-amit-az-oroszagokrol-tudni-kell.html?pIdx=8> 2013-09-02

³ **sz.n.:** *Syria: People and society* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> 2013-09-10

4. Szíria menekültpolitikája, menekültügyi helyzete

Az aktuális folyamatok taglalása előtt fontosnak tartom pár mondatban vázolni az ország menekültpolitikáját és helyzetét a polgárháború kirobbanása előtt. Egyrészt segít pontosabb képet kapnunk a térség helyzetéről, másrészt érthetővé válik, miért is volt már eleve nehéz helyzete a lakosságnak. A polgárháború kitörése előtti években Szíriának jelentős kihívásokkal kellett szembenéznie humanitárius és menekültügyi szempontból. Egyrészt ott volt a szomszédos Irak, ahonnan a 2007-es megszállás után összességében több mint 1.300.000 menekült érkezett az országba. Az UNHCR akkori befolyásának köszönhetően sikerült elérni, hogy automatikusan menekültstátuszt kapjanak az Irakból érkezők, ám 2007 októberében vízumkényszert vezetett be a szír vezetés velük szemben, nehezítve ezzel az országba való jutásukat. A következő évben több mint 300 menekültet tartóztattak le az országban főként közokirat-hamisítás, illegális határátlépés, csempészet, illetve prostitúció vádjával. Ők a legnagyobb létszámú etnikum, és leginkább Damaszkusz városában és környékén koncentrálódtak és csekély hányaduk tudott csak munkát vállalni. A szír polgárháború kirobbanása óta a segélyszervezetek mintegy ötven százalékkal csökkentett intenzitással tudnak segíteni ezeken a csoportokon, sok menekültet védelem és ellátás nélkül hagyva. Iraki menekültek tízezrei tértek vissza Irakba idén nyáron, többségük otthon nélkül maradva, és az amúgy is magas munkanélküliséget fokozva.

A palesztin menekültekről: 2007-ben majdnem 462 ezer főt, 2012. január elsején több mint 486 ezer palesztin menekültet tartottak számon, akik kilenc hivatalos és három nem hivatalos táborban éltek. 2013 nyarán egyre több palesztin menekült gyilkoltak meg vagy sebesült meg az országon belül dúló erőszakhullám részeként: emberrablások, vér, rombolás és félelem- ezek váltak általánossá. Azok a palesztin menekültek, akik 10 éve élnek az országban, dolgozhatnak, azonban 1956 óta nem tölthetnek be posztot a kormányon belül. Az 1959-es törvény a munkavállalást tovább nehezítette, és bár elvileg fizikai munkát kaphattak jó eséllyel, valójában csak 10 százalék tudott dolgozni.

Az alapvető oktatási feltételek is adottak voltak, amire szükség is volt, hiszen több mint 200 ezer 18 év alatti palesztin menekültet tartottak számon, akik részesülhettek minden szolgáltatásban, kivéve hogy nem kaptak állampolgárságot és szavazati joggal sem rendelkeztek. Nem lehetetlen azonban az állampolgárság megszerzése, ha egy palesztin nő hozzámegy egy szír férfihoz, vagy ha már 1948 előtt szír állampolgársággal rendelkezett. 1960 óta rendelkeznek úti okmánnyal, melyet a szír hatóság állított ki és igazolhatták ezzel személyazonosságukat, valamint a mozgásszabadságuk joga is garantált volt az egész ország területén- foglalja össze az Ecolnet szír országjelentése.⁴

Az előző évekkel ellentétben, a szír kormány nem működött együtt az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával, sem más, a menekülteket és menedékkérőket segítő humanitárius szervezettel, bár nem zárkózott el az UNRWA⁵-val való kooperációtól.

Az elmúlt egy évben minimum 30 menedékkérőt toloncoltak ki annak ellenére, hogy azok szabadsága és élete ezzel veszélybe került. Egészségügyi téren sem szerepelt túl jól az állam: a regisztrált iraki menekültek mintegy 20%-a krónikus betegségekben szenvedett és szenved ma is, a palesztin menekülteket pedig rendszerint megakadályozták abban, hogy kórházi ellátást vehessenek igénybe.

2013. július végén az országban 45.540 regisztrált menekült és 3686 menedékkérő tartózkodott.

⁴ **sz.n.:** Syrian Arab Republic Country Report
http://www.ecoi.net/file_upload/90_1379488369_syr-cr-2013-09-11-ukhomeoffice.pdf 2013-09-20

⁵ UNRWA (UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East): Az ENSZ Segély és Munkaügyi Hivatala a Közel-keleti Palesztin Menekülteknek

Országokénti megoszlásuk:⁶

Származási ország	Menekült	Menedékkérő& egyéb	Összesen	%-os arány
Irak	42.044	1.025	43.069	87.5%
Szomália	1.379	37	1.416	2.9%
Afganisztán	1.168	152	1.320	2.7%
Szudán	530	594	1.124	2.3%
Egyéb	419	1.878	2.297	4.6%
Összesen	45.540	3.686	49.226	100%

⁶ sz.n.: UNHCR Syria Refugee Fact Sheet <http://www.unhcr.org/4ec630e09.html> 2013-09-20

5. A konfliktus előzményeiről, a folyamatról napjainkig

Az 1970-es évekkel kezdődő korszak az Aszad-klán uralmaként vonult be az ország modern kori történetébe. A hatalomátvétele után 1971 márciusában elnökké választott korábbi hadügyminiszter, Háfez el-Aszad (1930–2000) közel harminc évig állt az ország élén. A volt elnök hatalmi elitjében a hadsereg és a titkosszolgálatok vezető posztjainak döntő része az alaviták kezében volt. A legnagyobb belső kihívást a Muszlim Testvériség szíriai csoportjának 1979-ben kezdődő nyílt fellépése jelentette. A kormánynak 1982 februárjában csak drasztikus fellépéssel sikerült csak úrrá lennie a felkelésen, mely ekkor már a teheráni rendszer egyetértésével is találkozott, amelynek Szíria az időközben kirobbant iraki–iráni háború idején a legfőbb térségbeli szövetségese lett.

A Damaszkusz–Teherán tengely erősítésére Aszadnak többek közt a közel-keleti konfliktus miatt volt szüksége, melynek során Szíriát a legfájóbb veszteség a stratégiaiul fontos Golán-fennsík nagy részének elvesztésével érte 1967-ben.

Szíria a XX. század új realitásaihoz igazodva részese lett a közel-keleti rendezési tárgyalásoknak, ám annak ellenére, hogy a megállapodás Izraellel többször is megszületni látszott, az végül nem jött létre.

5.1 A jelenlegi válság közvetlen előzményeiről.

A hatalom átvételekor mindössze 34 éves politikus csak az alkotmánymódosítás eszközével tudta elfoglalni apja helyét az elnöki székben. A fejleményeket követve néhány szakértő ironikusan „monarchikus köztársaság” megszületéséről beszélt. Az új elnök nyilatkozataiban a változások iránti nyitottságát hangsúlyozta, és egyik legfontosabb feladatának azt tartotta, hogy országát átvigye a 21. századba. A „damaszkuszi tavasz” azonban nem sokáig tartott, még kisebb politikai reformok bevezetésére is alig volt idő. Ebben szerepet játszott, hogy 2001. szeptember 11. után Oszama bin Laden szövetségesei közé sorolt Szíria is fokozott külső nyomás alá

került. A terrorizmus elleni háború megindítása, és a szomszédos Irak amerikai megszállása új szituációt teremtett, a reformoknak vége szakadt.

Több lépés történt a hazai és külföldi magánberuházások, köztük magánbankok létrehozásának megkönnyítésére, s megkezdődött az állami szubvenciók leépítése. A reál GDP növekedés átlaga 2005 és 2011 között közel öt százalékos volt, a globális pénzügyi válság idején pedig a mutatók itt is drasztikusan visszaestek.

A népességszaporulat a korábbi 2,5-ről (többek közt a rengeteg iraki menekült miatt) 2005 és 2010 között 3,3 százalékra nőtt. Minden évben mintegy 250 ezer fő lép be a munkaerőpiacra, akik többségének sem az állami, sem a magánszektor nem tud elég munkahelyet biztosítani. Ha a (hivatalosan) 10 százalék körüli munkanélküliségi rátát is hozzávesszük, akkor évente 400 ezer munkahelyet kellene teremteni, hogy munkanélküliek aránya ne nőjön tovább. Tovább fokozza a problémát, hogy a munka nélkül maradtak több mint 30 százaléka fiatal.

Az utóbbi években különösen kiugró volt az élelmiszerárak emelkedése, amihez szintén hozzájárult a mezőgazdasági termelésnek az évek óta tartó súlyos szárazság nyomán történő visszaesése és az élelmiszerárak globális növekedése. A szárazság miatt különösen az ország keleti, déli területeiről tömegek áramlottak a városokba, amelyek nem voltak felkészülve a fogadásukra.

Csak egy rémisztő adat: Szíriában 2007-ben a 22 milliós populáció 12 százaléka élt mélyszegénységben, és 33 százalék a hivatalosan megállapított szegénységi küszöb alatt. Azóta ezek az arányok tovább nőttek- derül ki Gazdik Gyula cikkéből.⁷

Ahogy az várható volt, az „arab tavasz” 2011. március 15-én Szíriát is elérte: aznap Damaszkuszban, Deraában, Homszban, és a keleti országrészben is megmozdulások voltak. A zömében szunnita felekezetű tüntetők követelték a politikai foglyok szabadon bocsátását, valamint az állampolgári szabadságjogok biztosítását. A tüntetők elleni fegyverhasználatról először a március 18-i dareai összetűzésről érkeztek hírek.

⁷ **Gazdik Gyula:** *Szíria az arab tavasz sodrában* http://hhk.unike.hu/downloads/kozpontok/svkk/Elemzesek/2012/SVKK_Elemzesek_2012_7.pdf 2013-09-10

Ezidőtájt már a rezsim távozása, a Baasz párt hatalmának megszüntetése, és a demokrácia kiépítése állt a tüntetők követeléseinek élén.

Az egyre terjedő megmozdulásokat az elnök a biztonsági erőkre, a hozzá lojális klánokból toborzott félkatonai szervre, a sabbiha-ra és a testvére vezetése alatt működő, alavitákból álló speciális 4. hadosztályra támaszkodva próbálta fékezni. Mivel ez sikertelen volt, egyre inkább a hadsereg vette át e szerepet. Aszad ezt követően békésebb eszközökkel is próbálkozott: az új elnöki rendelet teljes állampolgári jogot biztosított azon kurd lakosoknak és leszármazottaiknak, akiket ettől az 1960-as évek elején ettől megfosztottak. 2011. április 21-én rendelet lépett életbe az 1963 óta hatályban lévő szükségállapot, illetve a politikai foglyok ügyében ítélező állambiztonsági bíróságok megszüntetéséről, ám ezzel egyidejűleg egy másik rendelet hatósági engedélyhez kötötte a békés tüntetést. Mint látni fogjuk, ezek a reformok sajnos elkéstek ahhoz, hogy megfékezzék a folyamatot.

Külpolitikai szakértők szerint közrejátszhatott a 2006 és 2011 közti évek súlyos szárazsága is: hiszen ennek következtében a mezőgazdaság szinte teljesen kilátástalan helyzetbe került, az állatállomány jelentős része kipusztult, így legalább 2-3 millió ember süllyedt mélyszegénységbe a vidéki régiókban. Sokuk a nagyvárosok felé indult egy új élet reményében, ám a városok nem voltak felkészülve a fogadásukra és ellátásukra, arról nem is beszélve, hogy ezzel egyidőben az egyre több nemzetközi menekült ellátása is növekvő terhet rótt a vezetésre. A tönkrement gazdák végső kétségbeesésükben tüntetéseket szerveztek és a Kormánytól várták a segítséget, ám hasztalan: 2011. március 15-én Dara-i tüntetésüket erőszakkal oszlatták fel Aszad emberei.⁸

Tovább bonyolítja a helyzetet a lakosság vallási megoszlása is: a tüntetéseken egyre gyakrabban jelentek meg a „Halál az alavitákra”, „Kiirtjuk a keresztényeket” és hasonló transzpárens-szövegek. Nem új, hogy a mélypontra került lakosság, a többség bűnbakot keres, és a kiválasztottakat okolják minden problémájukért, elég, ha csak az „arab tavasz” országaiban körbenézünk. További érdekesség, hogy a

⁸ **sz.n.:** *Ez robbanthatta ki igazából a szíriai válságot*

http://hvg.hu/gazdasag/20130904_Ez_robbanthatta_ki_igazabol_a_sziriai_val_2013-09-17

tüntetések kezdeti időszakában a keresztények is csatlakoztak az Aszad-rezsim ellen harcolókhoz, ám hamar belátták, hogy míg az alavita uralom alatt szabadon gyakorolhatták vallásukat, semmi sem garantálja, hogy egy hatalomra jutó új vezetés ugyanezt garantálná.⁹ Aszad nem csupán nyílt erőszakkal próbálja megnyerni ezt a játszmát: a Human Rights Watch szeptemberi jelentésében 27 fogolyközpont létezéséről számolt be, ahol általános, hogy az embereket sodronyokkal verik, savval kínozzák, nemi erőszakot követnek el rajtuk. A szervezet a fogvatartottak számát 10 ezer főre becsülte. Ez erősen kimeríti az emberiesség elleni bűncselekmények fogalmát, így az Aszad-rezsim vezetőinek a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt kellene felelnie-véli a HRW.¹⁰

A Németországba érkezett szír befogadottak egyikének elmondása alapján az embereket saját otthonukból hurcolják el. Az interjút adó férfi fiát is elvitték, a körmeit letépték, elektrosokkolóval is kínozták, mielőtt kiengedték volna.¹¹

2013 nyarán több alkalommal (mára már bizonyított) biológiai fegyverekkel történt támadás a civil lakosság ellen, mely mélységesen felháborította Ban Ki Mun ENSZ-főtitkárt is.”A Szíriában elkövetett gáztámadások dimenziója elérte háborús bűncselekmény szintjét, ezért az ENSZ Biztonsági Tanácsának haladéktalanul cselekednie kell” jelentette ki a világszervezet főtitkára, miután tanulmányozta az ENSZ vegyifegyver-szakértőinek jelentését a 2013. augusztus 21-ei, Damaszkusz környékén történt támadásról. A szakértők szerint minden kétséget kizáróan szarint vetettek be, mely több száz halálos áldozatot követelt.¹² Kétséges azonban, hogy kik és miért használták a pusztító szert, hiszen akár provokációról vagy 3. oldal

⁹ **Tompos Ádám:** *Diktatúra biztosítja a vallásszabadságot* <http://mno.hu/kulfold/veszelyben-vannak-a-keresztények-1069432> 2013-09-02

¹⁰ **sz.n.:** *Válogatott módszerekkel kínozzák a foglyokat Szíriában* <http://www.origo.hu/nagyvilag/20120703-valogatott-modszerekkel-kinozzak-a-foglyokat-sziriban.html> 2013-09-02

¹¹ **Inotai Edit:** *Szír menekülthullám: Európa nem nőtt fel a feladathoz* <http://nol.hu/kulfold/20130914-europa-nem-nott-fel-a-feladathoz?ref=sso> 2013-09-15

¹² **sz.n.:** *ENSZ: Háborús bűncselekmény történt Szíriában* http://hvg.hu/vilag/20130916_ENSZ_haborus_buncselekmeny_tortent_Sziria 2013-09-17

beavatkozásáról is lehet szó, jelenleg azonban hivatalosan semelyik félhez sem köthető az elkövetés ténye. Októberben az Aszad-rezsim több élelmiszer-és gyógyszersegély célba juttatását akadályozta meg, számolt be az Aljazeera tudósítója,¹³ ugyanakkor ezzel egyidőben járványos gyermekbénulás tört ki az országban.

November elejére tervezik a külügyminiszterek találkozóját Genfben, ahol a több százezer menekült megsegítésének lehetséges módjairól tárgyalnának. Eddig az Egyesült Államok nyújtotta a legtöbb anyagi segítséget a rászorulóknak, azonban a tervezett találkozón ösztönöznék a többi nemzetet is a jelentősebb segítségnyújtásra. A tervezett napirendi pontok közt szerepel annak a megvitatása is, hogy vajon mennyire áll összhangban egyes országok a szír menekültek beáramlását meggátoló intézkedése a nemzetközi jog ide vonatkozó szabályaival - hiszen így nem részesülhetnek a menekülteket megillető elbánásban.¹⁴ Az UNHCR képviselői október végén ellátogattak a háború sújtotta Homs városát, ahol az ott uralkodó állapotokat katasztrofálisnak ítélték. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága egy 250 kamionból álló segély-konvojt állít össze minden héten, mely mintegy 14-15.000 rászoruló háztartásnak (körülbelül 75.000 embernek) nyújt segítséget. Ezek a csomagok közel sem oldanak meg minden gondot, csupán alapvető élelmiszereket és cikkeket tartalmaznak, de abban segítenek, hogy ne éhezzenek, megakadályozzák az egészségügyi járványokat és megőrizhessék emberi méltóságukat. A szervezet arra törekszik, hogy a közel 3 millió országon belüli hontalan kapja a segélyek jelentős részét, hiszen ők szorulnak rá leginkább ezekre. A támogatások mintegy 40%-a kerül a veszélyes területekre. Aláírtak egy, 200 lakóegység felépítéséről szóló tervezetet is,

¹³ **sz.n.: Reports: Syria using starvation as war tactic**
<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/10/reports-syria-using-starvation-as-war-tactic-2013103081531929448.html> 2013-10-30

¹⁴ **Duncan Breen:** *United States should send a strong message on syrian refugees at high-level meeting next week* <http://www.humanrightsfirst.org/2013/09/27/united-states-must-send-a-strong-message-on-syrian-refugees/> 2013-10-30

mely 35.000, a konfliktus következtében otthontalanná vált személynek nyújtana leendő lakhelyet.¹⁵

5.2 A konfliktus áldozatairól:

Nehéz, szinte lehetetlen pontos adatot közölni egy polgárháború áldozatainak valódi számáról, különösen, ha az évek óta húzódik. Egyrészt relatív, ki számít áldozatnak (vajon az önmagukat szabadságharcosnak vallókat, a terroristákat vagy a zsoldosokat is beszámítjuk-e), másrészt kérdéses a területi hatály (pl. a külföldön, menekülés közbeni vagy a menekülttáborban történt halálozások), illetve ez a szám percről percre változik. Arról nem is beszélve, hogy kérdéses az adatok hitelessége illetve a forrás állásfoglalása: attól függően mi áll érdekében, manipulálja a számokat. A HVG internetes portál adataira¹⁶ támaszkodva a polgárháború kirobbanása óta ez év szeptember elején hivatalosan nagyjából 105.000 halottról beszélhetünk, mely viszont a gyakorlatban megközelítheti akár a fél milliót is! A cikk utal Abu Abd el-Sami szíriai emberi jogi szakértő szeptemberi nyilatkozatára, akinek számításai szerint, ha csak a 2 legjelentősebb szembenálló fél (Aszad hadserege és a Szabad Szíriai Hadsereg) veszteségeit nézzük, a szám garantáltan 300.000 körülre tehető. További 200.000 fő szerepel az eltűntek és bebörtönzöttek listáján, melyet napról napra aktualizálnak a szakértő társai. Szinte hasonló arányban halnak meg a fogvatartottak, mint a tűzharcban, melynek okai, hogy orvosi kezelés és gyógyszerek nélkül tartják a rabokat embertelen körülmények közt. A HVG információi szerint a rabok napi fejadagja egy szelet kenyér, illetve 4 emberenként egy-egy főtt tojás. A külföldi származású áldozatok többsége palesztin származású, és Szíria területén menekülttáborokban élt. A Palesztin Felszabadítási Szervezet adatai szerint akár 700

¹⁵ **SZ.N.:** *Needs great, conditions dire in Homs and other Syrian cities*
<http://www.unhcr.org/527148296.html> 2013-10-30

¹⁶ **SZ.N.:** *Szíria: félmillió civil áldozat is lehet*
http://hvg.hu/vilag/20130903_Sziria_felmillio_civil_aldozat_is_lehet 2013-10-05

áldozat is származhat ebből a körből.¹⁷ További potenciális áldozat-forrás a határmenti településeken élők, eltévedt lövedékek és becsapódó gránátok oltották ki több libanoni, és iraki életét. Napjainkban egyre több áldozatot szednek a felerősödő szélsőséges eszmék hívei - akik a külföldi média és nemzetközi szervezetek embereit ejtik foglyul és végzik ki előszeretettel.

5.3 A kurdok helyzete

A kurdok a szír lakosság körülbelül 9%-át alkotják, három területre koncentrálódva leginkább: Jazira észak-keleten, az Ain Arab régió északon, valamint az Afrin körüli fennsíkokon észak-nyugaton, bár jelentős kurd közösségek élnek a nagyvárosokban is.

A szíriai kurdok számos kulturális és nyelvi akadályokkal küzdenek, plédául nyelvük tanítása tilos. Az 1962-es népszámlálást követően mintegy 120.000 szíriai kurd veszítette el az állampolgárságát. Következésképpen, ezek a személyek és leszármazottaik még mindig komoly hátrányokat szenvednek el szociális és gazdasági téren. A hontalan kurdok hozzáférése az egyetemi oktatáshoz korlátozott, az állampolgárság és a személyazonosító okmányok hiánya korlátozza a Szíriába és az onnan történő kiutazásukat. Az UNHCR becslései szerint 2009-ben 300.000 kurd volt hontalan. A legtöbb hontalan kurd nem rendelkezik anyagi erőforrásokkal az ország elhagyásához. Az országon belüli mozgásuk is korlátozott, mivel a biztonsági erők engedélye nélkül nem tudnak bejelentkezni a hotelekbe. A jelenlegi törvények szerint tilos Szíriában személyazonosító okmánnyal nem rendelkező személyt alkalmazni a magánszférában, egy korábbi rendelkezés szerint a közszférában sem lehetett alkalmazni ezen személyeket. Okmányok nélkül szavazni sem tudnak, nem birtokolhatnak földet. Az aktivistának gondolt kurdokat gyakran elbocsátják az

¹⁷ sz.n.: 700 palestinians killed in Syria conflict <http://www.rappler.com/world/18469-700-palestinians-killed-in-syria-conflict-plo> 2013-10-01

iskolákból és a közigazgatásból. A szíriai kurdokat a hatóságok három főbb csoportra osztják: szíriai kurdok, külföldi kurdok (Ajanib), és a „kirekesztett” kurdok, más néven Maktoumenek. A szíriai kurdok megtarthatták szír állampolgárságukat. A külföldi kurdokat megfosztották az állampolgárságuktól, és a hivatalos nyilvántartásokban külföldiként szerepelnek. Az állampolgársággal nem rendelkező, kirekesztett kurdokat a szír hatóságok „kirekesztettként” tartják számon. Őket eredetileg az 1962-es népszámláláskor fosztották meg állampolgárságuktól, és azóta egyáltalán nem szerepelnek a hivatalos nyilvántartásokban. Mintegy 80.000 személy tartozik ebbe a kategóriába. A kirekesztett kurdok helyzete összetett, mivel vannak közöttük olyanok, akiknél az apa külföldinek számított, az anyának volt állampolgársága, illetve olyan személyek is, akiknél az apa külföldi, az anya pedig „kirekesztett”. Vannak olyanok is, akiknél mindkét szülő „kirekesztett”. Ők ahhoz a 280.000 nem regisztrált kurdhoz tartoznak, akik Szíriában élnek, de állampolgárság nélkül.

2011. április 7-én Aszad elnök kiadta a 49. számú rendeletet, amely szerint a Hasszake tartományban élő hontalan, „külföldiként” regisztrált kurdok állampolgárságot kaphatnak. A szeptember 13-ai, a KurdWatch nevű szervezet honlapján szereplő információk szerint 51 ezer hontalan kurd kapott az állampolgárságot is feltüntető személyazonosító okmányt. A rendelet nem vonatkozik a mintegy 160 ezer „nem regisztrált” hontalan kurdra, akik 2011 decemberében továbbra sem rendelkeztek személyazonosító okmányokkal.

2010-ben is előfordultak olyan esetek, amelyekben kurd sorkatonák gyanús körülmények közt veszítették életüket. A beszámolók 11 halálesetet említene, közülük 6 állítólagos öngyilkosság volt. A UN CAT¹⁸ aggodalmának adott hangot a kurd politikai aktivistákkal való bánásmód, illetve amiatt, hogy a katonai bíróságok olyan homályos vádakra hivatkozva ítélik el a kurd foglyokat, miszerint „gyengítik a nemzeti érzést” vagy „hamis vagy túlzó információkat terjesztenek”. A kormány kevesebb erőszakot alkalmazott és kevesebb személyt tartóztatott le, mint a korábbi években.

¹⁸ United Nations Committee Against Torture- ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága

Összegezve a kurd etnikai származású szíriaiakat társadalmi és jogi diszkrimináció éri, és az etnikai hovatartozásuk alapján egyenlőtlen bánásmódban részesülnek. Feltételezhetően eléri az üldöztetés mértékét, amennyiben az adott személyt hontalanként tartják számon és súlyosan hátrányos helyzetben van oly módon, amely etnikai alapú üldöztetésnek minősül, vagy ha aktivistának gondolják, illetve ha a hatóságokkal szembeni ellenzéki véleményének nyilvánosan ad hangot, pl. tüntetéseken vagy rezsimellenes politikai pártok gyűlésén vesz részt, derül ki az ecoi.net.¹⁹ internetes portál országinformációs bázisából.

¹⁹ **sz.n.:** Syrian Arab Republic Country Report
http://www.ecoi.net/file_upload/90_1379488369_syr-cr-2013-09-11-ukhomeoffice.pdf 2013-09-20

5.4 Kik is harcolnak Szíriában?

Az első fegyveresek civil önkéntesekből verbuválódtak, akiknek eredeti célja az Aszad-rezsim ellen tüntető fegyvertelen csoportok védelme volt. Az idő előrehaladtával egyre több civil önkéntes csatlakozott, és alakult át lassan a Szabad Szíriai Hadsereg (továbbiakban FSA elnevezésű) félkatonai szervezetté, mely támadásokat hajtott végre a rezsim és az általuk birtokolt területek ellen. Céljuk az Aszad-rezsim és az alavita vezetés megdöntése és a hatalomból való eltávolítása.²⁰

A HVG szeptemberi cikke²¹ szerint mintegy 70.000 katonáva rendelkezik az FSA, melynek jelentős hányadát adják az Aszad hadseregéből dezertált katonák. Érdekes, hogy bár fegyverzet terén a kormánypártiak jelentős fölényben vannak, jelenleg az FSA Szíria mintegy 70 százalékát tartja felügyelete alatt.

Szeptember végére a kormányellenes oldalon jelentős törés következett be, amikor több mint 11 ellenzéki csoport határolódott el a Szíriai Nemzeti Koalíciótól (SNC), mely eddig egybefogta az ellenzékieket. Az elhatárolódott csoportok közt vannak a szélsőséges iszlamista csoportok, az FSA egységei, illetve a dezertált katonákat tömörítő 19. hadosztály is.

A több száz ország által a szíriai ellenzék hivatalos szószólójaként elismert Koalícióval az a legfőbb gondjuk, hogy külföldön, Isztambulban székel, és csekély kapcsolata van a Szíriában harcoló egységekkel. Bár a Legfelsőbb Katonai Tanácsot elvileg a lázadócsoporthoz koordinálására hozták létre, a műveleti központok leginkább Szíria határától északra, Törökországban terülnek el. A Koalíciót már megalapítása óta érték olyan vádak, hogy külföldi érdekeket szolgál, illetve az ideológiai különbségeken kívül a fegyveres szervek pénzügyeinek összevisszasága is vitákat szült. Ezen nyilatkozat csak még inkább megosztja az eddig egységes

²⁰ **Bassel Oudat:** *Who's fighting in Syria*
<http://weekly.ahram.org.eg/News/2188/19/Who%E2%80%99s-fighting-in-Syria-.aspx> 2013-10-03

²¹ **SZ.N.:** *Szíria: félmillió civil áldozat is lehet*
http://hvg.hu/vilag/20130903_Sziria_felmillio_civil_aldozat_is_lehet 2013-10-05

koalíció mögé felsorakozó ellenzéket, nehezítve ezzel a diplomáciai, humanitárius és külföldi támogatások nyújtását. Elemzők szerint ez az iszlamisták erősödését jelzi Szíriában, akik tulajdonképpen harmadik szereplőként vesznek részt - külföldi harcosaikkal - a szíriai polgárháborúban, s ezzel együtt politikai hatalmat is követelnek maguknak. Ez komoly aggodalomra ad okot, hiszen ha bukik a jelenlegi vezetés, s véget ér az Aszad-rezsim uralma, azzal akár egy al-Kaida által irányított Szíria jöhetne létre, legalábbis fenn áll ennek a lehetősége is. Ugyanakkor Aszad csak jól jár az ellenzéken belüli feszültséggel és megosztottsággal, pl. az északi területeken zajló, egymás ellen harcoló dzsihadisták, és a Szelim Idrisz tábornok vezette Szabad Szíriai Hadsereg közt. Továbbra is a Koalíció támogatója maradt azonban az al-Kaida szövetséges Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) dzsihadista szervezet. További érdekesség, hogy az aláírók leginkább a Szíria északi részén harcoló egységek, míg a keleti és déli, főként világi egységek egyike sem írta alá a nyilatkozatot. Deraa városa (ahol kirobbant a két és fél éve tartó forradalom), amely a nyugati és arab segélyek fő útvonalán fekszik, s ahol nincs erős iszlamista befolyás, szintén nem írta alá. Egyre több stratégiai győzelmet aratnak az iszlamisták, pl. a Dzsabhat al-Nuszra tagjai (akik képzett katonák), és külföldi szövetségeseik által több fegyvert is kapnak. Ennek megállítása érdekében az USA az öböl-menti arab államok segítségével kifejezetten a világi Szabad Szíriai Hadseregnek szállít tűzérségi fegyvereket: légvédelmi eszközöket, páncéltörőt, aknavetőt, és rakétaindító berendezéseket.

A Koalíció, így az FSA három legerősebb északi katonai egysége (a mérsékelt al-Tauhíd Brigád, az al-Iszlám Brigád, és a Sukur al-Sám) is aláírta a nyilatkozatot. A Szíriai Nemzeti Koalíció elnöke, Ahmed el-Dzsarba szóvivője szerint a nyilatkozat a koalícióval való kommunikációs hiányosságokból fakadt. "A helyzet orvosolható, ha elismerjük ezen csoportokat, további támogatást biztosítunk számukra, s a döntéshozatalban való részvételt. Két és fél éven keresztül figyelmen kívül hagytuk, hogy ezen egységek a legeredményesebbek az Aszad elleni harcban" - fogalmazott a szóvivő.

Az IHS Jane's biztonságpolitikai tanácsadó cég legújabb jelentése szerint Szíriában több mint ezer lázadócsoporthoz, és 100.000 harcos küzd az Aszad-rezsim ellen.

Mintegy tízezer fő a dzsihádisták, az Iraki és Levantei Iszlám Állam illetve az al-Nuszra Front katonája, 30-35 ezer harcos az egyéb keményvonalas iszlamista csoportok tagja, akik a szíriai polgárháborúra koncentrálnak inkább, mint a globális dzsihádra. Mintegy 30-40 ezer mérsékelt iszlamista ténykedik az ellenzék oldalán. A szíriai felkelés motorját képezik tehát az iszlamista harcosok, összegez a jelentés, hozzátéve, hogy ez nem feltétlenül aggasztó fejlemény. Ugyanakkor számos, főleg kisebb egységről nehéz megállapítani, mennyire köthető az iszlamistákhoz, s mennyire a Szabad Szíriai Hadsereghez, mivel szövetségesüket aszerint választják, melyik nyújt számukra több segínyt, és fegyvert. Az is nehezen bizonyítható, hogy vallási vagy világi szervezetről van szó. Számos csoport jelezte, iszlamista nevet, szlogent, jelképeket választanak, hogy részesüljenek a nagyobb támogatásból. "Harcosaink nem imádkoznak, nem követik a vallás előírásait, de a kamera előtt lelkesen kiáltják 'Allah Akhbar', hogy pénzhez jussanak" - mondta egy Idlib tartománybeli katona.²²

²²

Pintér Mónika: *A nevető harmadik Szíriában*
<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=680242> 2013-10-03

Menekültügyi szemmel

6.1 A migrációs folyamat

Arra az egyszerűnek tűnő kérdésre, hogy kitől is kell félnie a szíriaiaknak, a válasz az eddigi sorok közt bújik: mindenkitől. A háborús és emberiesség elleni cselekmények mára már nyilvánvalóvá váltak, és tovább nehezíti a helyzetet, hogy mind a kormányerők, mind a felkelők által elkövetett erőszakos cselekmények kimerítik a kínzás, embertelen bánásmód fogalmát.²³ Ilyen szituációban teljesen várható volt, hogy aki teheti, próbálja elhagyni az országot, még ha csak a környező országokban keres is menedéket, ahogy a többség teszi (hivatalos becslések szerint a menekültek 97%-a).

António Guterres, az ENSZ menekültügyi főbiztosa szeptember elején jelezte, hogy a Szíriából elmenekültek száma túllépte a 2 millió főt. Jelentése szerint naponta megközelítőleg 5 ezren menekülnek el, sokan közülük mindenüket, értékeiket is hátrahagyva.

„Szíria az évszázad hatalmas tragédiájává vált, olyan szégyenletes humanitárius katasztrófává, ami példátlan szenvedéssel jár együtt” - fogalmazott António Guterres. Érdekes tény továbbá, hogy kb. 1,8 millióan az elmúlt egy évben hagyták el az országot, holott 2 és fél éve zajlik a polgárháború. Az ENSZ menekültügyi főbiztosa a menekülteket befogadó országok nemzetközi támogatásának fokozására szólított fel mindenkit.²⁴

António Guterres nemrég az 1994-es ruandai népirtáshoz hasonlította a szituációt a világszervezet Biztonsági Tanácsa előtt. Az EU-nak címzett kritikájában arra hívja fel a figyelmet, hogy ha az unió valamivel nyitottabb lenne, és szívesebben fogadná

²³ **sz.n.:** Syria: End opposition use of torture, executions
http://www.ecoi.net/local_link/227354/335179_en.html 2013-09-11

²⁴ **sz.n.:** Naponta ötezer ember menekül el, egy szál ruhában
http://hvg.hu/vilag/20130903_Naponta_otezer_embert_menekul_el_egy_szal_ruhaban 2013-09-17

be a szíriaiakat, tudná enyhíteni a Szíriával szomszédos országokra nehezedő nyomást. Ezen országok már így is túlvállalták magukat, kevés a pénzük, kevés az erőforrásuk, pl. a jordán lakosság 70 százaléka egy közvélemény-kutatás alapján nem szeretné, ha az országa több menekültet fogadna be.²⁵

6.2 Az országon belüli menedékkeresés és belső vándorlás

A belső menekültek vizsgálatával foglalkozó nemzetközi szerv (Internal Displacement Monitoring Centre, IDMC) a folyamatot két nagyobb periódusra osztotta fel. Az ellenállás kialakulásától 2012 tavaszáig lakhelyelhagyás csak ideiglenesen és szórványosan fordult elő. Ebben a periódusban a célzott és lokalizált erőszak következményeként nagyobb csoportok menekültek el a gócpontokból, ám ezek leginkább a környéken vagy nagyobb városokban kerestek menedéket, a harcok után pedig visszatértek eredeti lakhelyükre. A migráció tehát ekkor még inkább átmenetinek volt mondható, ám az ezt követő időszakra sajnos már nem ez volt a jellemző. A fokozódó összecsapások miatt egyre többen hagyják el otthonukat egy biztonságosabbnak vélt cél irányába, amely azonban kiszámíthatatlan idő elteltével szintén tűzfészekké válhat. A belső menekültek hirtelen és nagy tömegben való érkezése jelentősen megnehezíti az alapvető szolgáltatások rendszerét, és a kialakuló feszült helyzet könnyen erőszakos cselekményeket okozhat. A humanitárius nehézségeket tovább fokozza, hogy gazdasági válság is dúl az országban, illetve a növekvő erőszak a térségben tevékenykedő segélyszervezetek munkájának is komoly gátakat szab. A szervezetek munkatársai számára igen veszélyes polgárháborús környezetben dolgozni, valamint logisztikai nehézségek nehezítik bizonyos területek elérését, így a helyieknek való segítségnyújtást. További probléma, hogy a szír vezetés egyedül a Szíriai Arab Vörös Félholdat ismeri el, mint hivatalos segélyszervezetet, ezért ez az egyetlen szerv, amely közvetlenül átadhatja a többi

²⁵ **Wirth Zsuzsanna:** *Ide vele, vagy lefejezlek* <http://www.origo.hu/nagyvilag/20130724-ide-vele-vagy-lefejezlek-elet-a-zaatari-menekulttaborban-sziriai-haboru.html> 2013-09-17

nemzetközi szervezet segélyszállítmányait a rászorulóknak, mely korlátozza a közvetlen segítségnyújtás alternatíváit.²⁶

6.3 A szomszédos országokbeli migrációs hullám és a menekülttáborok helyzete

6.3.1 Jordánia

Szíria közvetlen szomszédjaként várható volt, hogy a hazájukat elhagyni kényszerülő menekültek egy része itt keres menedéket. Azonban ekkora mértékű menekülthullámra senki sem számított, ahogy az elhúzódó folyamatra sem.

Az országba menekülők száma 2013 tavaszán körülbelül napi száz fő volt, azonban amióta az emberek attól félnek, hogy az USA katonai csapást mér az országra, jelentősen megugrott a menedéket keresők száma. Az elmúlt hónapokban egyre többen érkeznek Damaszkusz környékéről, mely az elsődleges célpontok közt lehet. Jordániában hivatalos adatok szerint szeptember közepén 127 ezren laktak menekülttáborban, és további százezrek bérlakásokban az ország különböző pontjain. A táborlakóknak fedeleket tudnak nyújtani, de kevés az élelem és az ivóvíz, továbbá a szélsőséges időjárási körülmények és a fertőzésveszély is nehezíti a táborokban élők körülményeit.²⁷

Több nemzetközi szervezet is hathatós segítséget nyújt a jordán táborok üzemeltetésével kapcsolatban, többek közt az UNICEF is. A nagyobb táborok kiépítésekor többek közt biztosította a víztartályok, mobil WC-k és konténer zuhanyzók rendszerét a helyi szervekkel karöltve, illetve több mint 25.000 sürgősségi csomagot is szétosztott (víz, sátrak, iskolai eszközök, ponyvák, szőnyegek, stb.). A szervezet 17. 800.000 amerikai dollárt kér a katasztrófa elhárítási

²⁶ **sz.n.:** Syria: A full-scale displacement and humanitarian crisis with no solutions in sight [http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/\(httpDocuments\)/7EC400783D398131C1257A61004DFEC4/\\$file/IDMC-Syria-overview-a-full-scale-displacement.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/(httpDocuments)/7EC400783D398131C1257A61004DFEC4/$file/IDMC-Syria-overview-a-full-scale-displacement.pdf) 2013-09-12

²⁷ **sz.n.:** *Naponta 900 szíriai menekült érkezik Jordániába* http://hvg.hu/vilag/20130917_Naponta_900_sziriai_menekult_erkezik_Jord 2013-09-17

terv megvalósításához, ebből 10 millió 760 ezer dollárt még nem sikerült megszerezni-számol be az UNICEF hivatalos honlapján.²⁸

A legnagyobb menekülttábor, Zaatari körülbelül egy éve nyitott meg, de ma már jóval több, mint 100.000 szíriai menekült lakja, többségük nő és gyerek (ők mintegy hatvanezren vannak). A sátoztábor a sivatag közepén helyezkedik el, melynek fenntartása napi egymillió dollárba kerül. A tábor olyan közel van a szíriai határhoz, hogy esténként látni lehet az odaát dúló tűzharc fényét. A táborlakók napjainkra városszerűvé formálták a környezetüket, például van saját főutájuk, ahol a kereskedelem zajlik (árulnak mindent, ami csak akad, és amire csak kereslet mutatkozik), mások apró szökökutakat építenek a sátruk elé, ami az otthon jelképe.

Több helyen már aszfaltozva vannak az utak. Zaatariiban jelenleg mintegy 3000 bolt lehet, valamint több mint 500 melegétel-áruda: leginkább ezek használják a lopott áramot, mely az ENSZ-nek körülbelül 500.000 dollárjába kerül minden hónapban. A feketepiac mellett a csempészet is jelentős problémákat okoz. Három kórház, több iskola, és nagyobb ételelosztó központok is működnek, ahol naponta több ezer adagot osztanak a rászorulóknak.

Kilian Kleinschmidt, a tábor vezetője az ENSZ-től kapta e megbízását. Elmondása alapján a tábor megnyitásakor a segélyszervezetek dolgozóit szinte napi szinten kövel dobálták meg a kétségbeesett, helyüket nem találó menekültek. Ezért az ENSZ dolgozói akkoriban védősisakban végezték a munkájukat, nehogy komolyabb sérülés érje őket. Mivel a több tízezer kiskorú közül csupán mintegy ötezer jár iskolába, az utcákon unatkozó fiatalokból álló csoportok jelentős kockázatot jelentenek. Nemrég az ENSZ munkatársai elkezdtek építeni egy épületet a leendő első táborbeli rendőrsnek, de még mielőtt elkészültek volna, zavargók rohamozták meg a helyszínt, és lerombolták az épületet.

A Foreign Policy beszámolója alapján nem ritka, hogy könnygázt is alkalmazni kell egy-egy zavargás oszlatásakor, illetve hogy támadás áldozataivá válik a biztonsági személyzet. Bár fegyverek jelenlétére utaló nyomot nem leltek a táborban, a fiatal

²⁸ **SZ.N.:** Szíriai családok és gyermekek megsegítése <http://unicef.hu/-/sziriai-gyermekek-es-csaladok-megsegitese-2013-09-17>

férfiakat naponta buszok vitték vissza a határ másik oldalára, feltehetően harcolni, másokat pedig vissza Szíriából a táborba. Zaatariban mindennapos az erőszak, a prostitúció, a csempészet és a feketepiac, de a nemi erőszak sem ritka. A táborban sok a védtelen, fiatal lány, akiket egyre nehezebb megvédeni, ezért terjedt el a gyerekházasság a táborban. Szíriában ez nem elterjedt, ám itt ezáltal valamelyest védelmet élveznek a leginkább szűz lányokra leselkedő veszélyektől.²⁹

6.3.2 Törökország

Törökországgal mintegy 900 km hosszú Szíria közös határszakasza, így nem csoda, hogy a szíriai harcok kezdete óta már több mint félmillióan menekültek török földre, és ez a szám napról napra drasztikusan nő. A török külügyminiszter, Ahmet Davutoglu szeptember elején további meglepő adattal is szolgált: eddig 5538 szír csecsemő látta meg a napvilágot a török menekülttáborokban. Jelenleg több mint 200.000 menekült lelt menedékre ideiglenes táborokban, azonban a hideg idő közeledtével a túlzsúfolt táborok hagynak kívánnivalót maguk után. Jó hír azonban, hogy körülbelül 45.000 szír diák oktatását biztosítja a török kormány. Az országban kiépülésre kerülő menekülttáborok azonban nem mindenki tetszését nyerték el, például Antakya városában több száz török tüntetett a sírek hazaküldését követelve.

³⁰ Bár ezek többségében szélsőséges eszméket valló, nacionalista, illetve alavita vallású csoportok kezdeményezték, intő példa lehet a török vezetés számára. Törökországra jelentős anyagi terhet is ró a szomszédban zajló konfliktus: az elmúlt két és fél év alatt már nem kevesebb, mint egymilliárd dollárt költött a

²⁹ **Wirth Zsuzsanna:** *Ide vele, vagy lefejezlek* <http://www.origo.hu/nagyvilag/20130724-ide-vele-vagy-lefejezlek-elet-a-zaatari-menekulttaborban-sziriai-haboru.html> 2013-09-17

³⁰ **Alanyai Erzsébet:** *Több mint félmillió szíriai menekült Törökországba* http://kitekinto.hu/europa/2013/09/10/tobb_mint_felmillio_sziriai_menekult_torokorszagba/UkGnp8a9Vv8 2013-09-11

Szíriából érkezettek ellátására,³¹ becslések szerint pedig körülbelül 0.5 milliárd dollár kiadással kell számolni a helyzet teljes rendeződéséig, évente.³²

A menekültek többségét Hatay tartomány táborokban helyezték el, sokszor túllépve a sátor-, és konténertáborok maximális befogadóképességét, ilyenkor ideiglenesen felfüggesztik a határátkelés engedélyezését. Ez érdekes kérdés: egyrészt humanitárius kötelessége az adott országnak, hogy háborús helyzetben segítse a civileket, de ha nem tudja őket ellátni, akkor az sem megoldás, ha beengedi őket, és határ túloldalán halnak éhen.

6.3.3. Libanon

Antonio Guterres, az ENSZ menekültügyi főbiztosának szeptember közepén nyilvánosságra hozott jelentésében több mint 14.000.újabb szír menekültől számol be, akik Libanonban keresnek menedéket. 650.000 menekültet már regisztráltak a szomszédos országban, ezen felül legalább 105.000 fő vár még a hivatalos regisztrálására. A már regisztrált menekültek a libanoni kormánytól, és az ENSZ alatt tevékenykedő NGO³³-któl kapnak humanitárius segílyt. Michel Szulejman libanoni államfő szeptemberben az ENSZ Közgyűlésében tartott beszédében hangsúlyozta, hogy a szíriai menekültek száma hatalmas teher Libanonnak, és jelezte, hogy országa képtelen egyedül megbirkózni a helyzettel. Nem sokkal később Barack Obama kijelentette: az Egyesült Államok további 339 millió dollár értékű humanitárius segílyt szán a szíriai konfliktusban érintettek segítésére, ebből 74 millió dollár jut Libanonnak. Hozzátette továbbá, hogy 8,7 millió dollárral szeretné támogatni a libanoni hadsereget, hogy az megvédhesse határait a terrorizmus veszélyeitől és a csempészettől. Libanon 4,5

³¹ **SZ.N.:** *Törökország megerősíti szíriai határát*
http://www.hirado.hu/Hirek/2013/09/05/10/Torokorszag_megerositi_sziriai_hatarat.aspx 2013-09-10

³² **SZ.N.:** *Szíria szomszédos szemszögből*
http://fundman.blog.hu/2013/09/13/sziria_szomszedos_szemszogbol 2013-09-19

³³ NGO: Nem-kormányközi szervezet (Non-governmental Organization)

millió lakosságának lassan negyedét teszik ki a menekültek.³⁴ A közelgő tél is egyre nagyobb aggodalommal tölti el a nemzetközi szervezetek képviselőit, hiszen tízezrek vannak meleg ruha, fűtött lakóhely nélkül-többsége ezeknek is fiatal gyermek, akik fészerekben, pajtákban, kalibákban találtak menedékre-számol be a The Guardian.³⁵ Ugyanakkor a libanoni vezetés nem hajlandó Jordánia példáját követve stabil menekülttáborokat létrehozni, csak a könnyűszerkezetű, ideiglenes megoldásnak mondható fa-és műanyagyszerkezetű épületeket engedélyezik. A mintegy 1.3 millió szír menekülttel terhelt ország még viszonylag békésnek nevezhető, azonban itt is kezd felütni a fejét a xenofóbia.³⁶ Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy ez az ország még alig heverte ki a polgárháborúkat és az újjáépítés sem teljes. Libanont leginkább szunnita muszlimok választják a szír menekültek közül, amely a közelgő választásokat tekintve érzékenyen érintheti a politikai és vallási egyensúlyokat is. Ugyanakkor itt is vannak, akik jól járnak és hasznot húznak a kialakult helyzetből: virágzik a fegyver-és emberkereskedelem, illetve a boldogulni és beilleszkedni akaró szír munkaerőt szinte fillérekért foglalkoztatják egyesek. Sonia Zambakides, a Mentsük meg a gyermekeket alapítvány libanoni igazgatója elmondása alapján 70.000 menekült gyermeket próbálnak tanítani és foglalkozni velük, 2014-re pedig a Kormánnyal közösen azon dolgoznak, hogy minden menekült gyermeket be tudjanak vonni az oktatásba. Bar Elias csak egy a határmenti városokból: lakosságának több mint a felét szír menekültek teszik ki, akik többsége sátrakban él, maguk ásták a latrinákat is, és a környéken hemzsegek a patkányok és a kígyók. Többen csak remélni tudják, hogy túléljük a téli időszakot és egyszer hazatérhetnek hazájukba.

³⁴ **sz.n.:** Több mint 750.000 szíriai menekült van már Libanonban http://www.hirado.hu/Hirek/2013/09/25/17/Tobb_mint_750_ezer_sziriai_menekult_van_mar.aspx 2013-09-25

³⁵ **Tracy McWeigh:** *Lebanon suffers under the strain of a refugee crisis now out of control* <http://www.theguardian.com/world/2013/oct/26/syria-refugees-lebanon-save-the-children> 2013-10-30

³⁶ xenofóbia: idegengyűlölet

Szíria szomszédos országai közül a menekültekkel kapcsolatos kiadások leginkább Libanont terhelik meg, hiszen területe és népessége is a legalacsonyabb, ugyanakkor ide áramlik a legtöbb menedéket kereső. Mivel az országban nincs hivatalos, nemzetközi menekülttábor, a sírek elhelyezése jelentős gondot okoz. Ugyanakkor a helyiek a növekvő érdeklődés következtében a lakásárak emelkedéséről számoltak be.³⁷

6.3.4 Irak

2013 szeptemberében legalább 30.000 menekült érkezett a szomszédos Irak északi, kurdok lakta régiójába, ám sem a helyi kormányzat, sem a helyi segélyszervezetek nem voltak felkészülve ekkora tömegre. Az UNHCR információi szerint a menekültek többsége nő és gyerek. A nemzetközi szervezet szóvivője nem tudott konkrét magyarázattal szolgálni a váratlan menekültáradat kapcsán.

Az elmúlt két évben becslések szerint legalább 195.000 menekült Irak főként kurdok lakta északi részén talált menedéket. A most is zajló menekülthullám napról napra komolyabb kihívást jelent a helyi kormányzat és segélyszervezetek számára. A háborús térségből érkező sírek elszállásolásának, ellátásának könnyítése érdekében az ENSZ 15 teherautónyi segélyt küldött a térségbe, azonban ennél jóval több segítségre van szükség.³⁸

³⁷ **Szenczi András:** *Romlik a szíriai menekülthelyzet*
http://kitekinto.hu/iszlam/2013/09/12/romlik_a_sziriai_menekulthelyzet/#.UkLoZ4a9Vv8 2013-09-18

³⁸ **sz.n.:** *Öt nap alatt 30 ezer szíriai menekült Irakba*
http://www.hirado.hu/Hirek/2013/08/19/17/Ot_nap_alatt_30_ezer_sziriai_menekult_Irakba.aspx
2013-09-15

6.4 EU és más államok

Az Amerikai Egyesült Államok Európa eddig leginkább anyagiakkal próbált segíteni a szíria konfliktus miatt bajbajutottakon: a térségbe érkező segélyek jelentős részét innen küldik (a legtöbbet az Egyesült Királyságból). A konfliktus elhúzódása, a vegyi támadások és az egyre növekvő menekült-áradat egyre több országot ébreszt rá kontinensünkön is, hogy változtatni kellene az eddigi tartózkodó álláspontján. Európába eddig 30.000 körüli menekült érkezett, a Szíriával határos (jóval szegényebb) országokba ehhez képest majdnem 2 millió... Ki is viseli tehát a nagyobb terhet?

Idén október végén az EU további 85 millió Eurot szavazott meg Szíria és Jordánia megsegítésére, míg az Európai Bizottság további jelentős összeget. Utóbbi összeget a Szírián belüli menekültek megsegítésére, a Jordániában élő szír menekültek körülményeinek javítására és az Európában élő szír származású diákok támogatására használhatják fel. Ebből 40 millió körüli összeget civil szervezetek kapnak, akik a térségben tevékenykedve segíthetnek az alapvető szükségletek kielégítésében, egészségügyi, élelmezési, szociális és oktatásügyi szolgáltatásokat nyújtva a rászorulóknak. Kiemelten támogatják az UNICEF gyermekvédelmi-és oktatási programjait, illetve az UNESCO Szíria kulturális értékeinek megóvására irányuló projektjét.³⁹

Németország ez év márciusában jelentette be, hogy 5.000 szíriai menekültet (főleg vallási kisebbség tagjait, illetve kisgyermekes családokat), akik két évig biztos, hogy maradhatnak, és teljes ellátásban részesülnek, valamint munkát is vállalhatnak majd. Angela Merkel kancellár nyáron tett nyilatkozatában reményét fejezte ki, hogy a lakosság szívesen fogadja a

³⁹ **SZ.N.:** *Syria crisis: EU delivers on its pledges and mobilises another €85 million for Syria and Jordan* http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-999_en.htm 2013-10-31

polgárháborús menekülteket, és kijelentette, hogy országa támogatni fogja a rászorulókat.

Svédország automatikusan állandó tartózkodási engedélyt ad a szíriai menedékkérőknek- jelentette be szintén szeptemberben a svéd migrációs hivatal főigazgatója. Anders Danielsson nem lát esélyt rá, hogy a konfliktus a közeljövőben megoldódna, indokolta döntésüket. Az elmúlt évben 15.000 szír menekült érkezett, melynek több mint a fele már meg is kapta az állandó tartózkodási engedélyt, valamint a már ott tartózkodókhoz csatlakozhatnak családtagjaik is. Svédország mindig is híres volt nyitott migrációs politikájáról, azonban a tavalyi bevándorlókkal kapcsolatos tünteteshullámok és az ellenük forduló közhangulat miatt keltett a hír nagyobb visszhangot. Bár a lakosok is tudják, hogy a Kormány ezen döntésének következtében több menekült fog még érkezni, úgy tűnik, a humanitárius aggodalom győzött. A svéd Szíriai Arab Kulturális Egyesület elnöke, Malek Laesker is örömmel fogadt a bejelentést, ám jelezte, ez a döntés egyúttal az embercsempészet intenzitásának növekedését is jelentheti, illetve aggodalmát fejezte ki az őslakosság xenofób hajlamainak erősödésével kapcsolatban.⁴⁰ Svédország gesztusát üdvözte az Európai Unió belügyi biztosa, Cecilia Malmström is, és felhívta az uniós tagállamok figyelmét, hogy kövessék a stockholmi példát, legyenek szolidárisabbak. Az északi ország azonban felhívja a figyelmet arra, hogy olyan menedékkérők, akiknél esetleg felmerül a háborús vagy emberiesség elleni bűncselekmények elkövetésének gyanúja, ne számítsanak segítségre.

A német példát követve, Ausztria is vállalta 500 szíriai menekült befogadását.

Unió szinten viszont most sem egységesítik a lépéseket, ahogy az eddigi menekültválságok idején sem került erre sor. Évek óta jórészt a konfliktuszónákhoz földrajzilag legközelebb fekvő dél-európai országok viselik a jelentősebb terheket, de egyre szívesebben kitennék a megtelt táblát-ha tehetnék. Görögországból

⁴⁰ Svédország befogadja a szíriai menekülteket
http://hvg.hu/vilag/20130903_sziriai_menekultek_svedorszag_2013-09-17

elviselhetetlen állapotokról panaszkodtak, Olaszország a gazdasági válság következtében nincs a helyzet magaslatán, továbbá az új tagok közül már Bulgária is egyre nehezebben bír a menekültek áradatával: csak idén már legalább 1600 szír menekült lépte át a határát.⁴¹ Olaszország továbbra is a vízi úton érkezők célországa, nem ritka az olyan eset, hogy több száz menekült zsúfolódik össze életveszélyes bárkákon, és próbál meg eljutni Európába- olvasható a HVG szeptember eleji számában. A parti őrség ilyen eset észlelésekor sokszor előbb ivóvizet juttat a hajóra, mely sok kiszáradt emberéletet menthet, majd ezt követően vizsgálja át a hajót és a menekülteket a közeli kikötőbe szállítja. Idén már több ezer szír próbált ezen a módon menedékhez jutni, többségüket Szicília szigetén helyezte el a hatóság, miután a nyáron a Lampedusa-szigeti tábor megtelt.⁴²

Bulgáriába 728-an, Romániában pedig 489-en adtak be menekültkérelmet. Utánunk jönnek a lengyelek, a szlovének és a csehek. Elenyészően kevés, csupán hét szír menekültkérelmet regisztráltak Szlovákiában- írta az Index hírportál szeptember 17-én. A szomszédos Szerbiában idén őszig 430 szír nyújtotta be menedékkérelmét, melyek közt sok a kiskorú. Őket a Banja Koviljaca-i befogadó központban próbálják elhelyezni, azonban jelentős problémát okoz, hogy a többségük még a kérelem elbírálása előtt tovább áll, ismeretlen helyre távozik. Többségük nem is titkolja: végső céljuk az EU valamely tagországa, nem szeretnének Szerbiában maradni. A Lajkovac melletti bogovađai menekülteket befogadó állomás szintén megtelt (a 150 menekült közül ott 44 a szíriai polgár), így a központ már csak nőket és gyermekeket tud befogadni.⁴³

⁴¹ **Inotai Edit:** *Szír menekülthullám: Európa nem nőtt fel a feladathoz*
http://nol.hu/kulfold/20130914-europa_nem_nott_fel_a_feladathoz?ref=sso 2013-09-15

⁴² **sz.n.:** *Szíriai és afgán menekültek menekültek százai érkeztek a szicíliai partokhoz*
http://hvg.hu/vilag/20130907_Sziriai_es_afgan_menekultek_szazai_erkezt_2013-09-17

⁴³ **sz.n.:** *Egyre több szíriai menekült Szerbiában*
<http://www.magyarso.com/hu/2091/kozelet/101201/Egyre-t%C3%B6bb-sz%C3%ADriai-menek%C3%BClt-Szerbi%C3%A1ban.htm> 2013-09-21

6.5 Magyarország és a szír menekültek

Hazánkba is egyre több menekült érkezik Szíriából: két éve mindössze 91, tavaly 145 menedékkérelem érkezett, idén júliusig viszont közel 500-an kértek menedékjogot Magyarországon. A növekvő tendencia az egyre véresebb szír konfliktusnak tudható be. A kérelmezők közül idén eddig mintegy ötven esetben bírálták el pozitívan a kérelmet, azaz kaptak menekült- vagy oltalmazotti státuszt. Ugyanakkor a megszüntetett esetek száma is jelentős: csak idén 114 volt. Ezeket hivatalosan megszüntetett eljárásnak hívják, a valóságban pedig többnyire azt jelenti, hogy a menekült tovább állt Nyugat-Európa felé. Szíriát időközben életveszélyes orszaggá nyilvánították, így az biztos, hogy a hatóságok senkit nem küldhetnek vissza oda.⁴⁴

A már hazánkban élő szír közösség is feszült figyelemmel követi hazája eseményeit: mintegy 1500-an már Magyarországot vallják második hazájuknak. Van köztük kormánypárti és ellenzéki érzületű is, de ettől függetlenül egyre szorosabb közösségi életet élnek a konfliktus kezdete óta. W.F. az Index hírportálnak adott interjújában elmesélte, hogy 25 éve él már hazánkban, két diplomájával és magyar feleségével teljesen beilleszkedett a magyar hétköznapiakba. A hazánkban élő szírek jelentős része 89' után érkezett gazdasági céllal, míg más részük ide járt valamelyik felsőoktatási intézménybe, itt alapított családot, és nem ment vissza Szíriába. Körülbelül 1500 szír élhet Magyarországon, melyek közt muszlimok és keresztények is vannak. Arra a kérdésre, hogy tulajdonképpen kik is harcolnak most az országban, a következőket mondta: „Először különbséget kell tenni a fegyveres vallási fanatikusok és a békés tüntetők között, utóbbiakkal senkinek sincs gondja. Az előbbiek terroristák, infrastruktúrát, iskolákat és kórházakat robbantanak fel, templomokat rombolnak, még a világörökség részét képező keresztény és muszlim

⁴⁴ **SZ.N.:** *Egyre több szír menekült jön Magyarországra*
http://index.hu/belfold/2013/09/03/egyre_tobb_szir_menekult_jon_magyarorszagra/ 2013-09-17

műemlékeket sem kímélték. Tönkretették a Maalula falut is, ami egyike a legősibb településeknek, és lakói az ősi arámi nyelvet használják, amit Jézus is beszélt. Ezek a felkelők rettegésben tartják a civileket. Sokszor ártatlan emberek esnek áldozatul, mint az egyik barátom, aki szintén Magyarországon tanult. Vagy a szomszéd asszony két gyerekével szintén áldozatul esett, csak azért, mert rosszkor rossz helyen voltak. A terroristáknak a többsége nem is szíriai, több mint 80 országból jöttek és jönnek egyfolytában, mert a hosszú szíriai határokat nehéz ellenőrizni. Zsoldos katonákkal és dzsihádistákkal van tele az ország, akik az iszlám nevében teszik mindezt, miközben az iszlám a megbékélést és a szeretetet hirdeti.” W.F. szerint szinte mindenki veszített már valamit az utóbbi két évben a háború miatt, viszont bizakodva néz a jövőbe: „A mi hazánkat nem fogják úgy lerombolni, hogy azt a szír emberek ne tudják újjraépíteni. A békét várjuk nagyon.”⁴⁵

További probléma, hogy egyre több menedékkérő próbálja magát szíriainak vallani, abban a reményben, hogy a magyar hatóság így megadja nekik a menekült státuszt. A BÁH munkatársai azonban pár egyszerű kérdéssel rábukkannak a csalók jelentősebb részére, hiszen például aki olyan egyszerű kérdésekre nem tudja a választ, hogy mi országának hivatalos pénzneme, vagy államformája, több mint gyanús, hogy nem is az általa vallott országból származik, de legalábbis nem onnan menekült. A 18 éves O.Y. Szíria hivatalos államfőjének nevét tippelte be rosszul - ami azért is érdekes, mert azon túl hogy sok éve van uralmon, naponta hallani minden médiában-illetve a tüntetéseken a transzparenszen is találkoznia kellett a nevével.

M. W. 30 éves, a magát szíriai állampolgárnak valló férfi arra a kérdésre, hogy miért jött el, az alábbiakat válaszolta: „Bombázzák a térséget, gyakorlatilag mindenki elmenekül onnan aki csak tud, nem lehet ott élni, nincs ott semmi.” Azonban a következő kérdésekre adott válaszaiból egyértelműen megállapítható volt, hogy nem onnan jött-csak megpróbálta kihasználni a nemzetközi helyzetet. Sokszor jól

⁴⁵ **Durica Katarina:** *Ne haragudj, az arab tavasz nevetségessé*
http://index.hu/kulfold/2013/09/26/nincs_aki_ne_veszitett_volna_valamit/ 2013-09-27

felkészült menedékkérőkkel van dolga a Hivatal munkatársainak, akik már eredeti lakóhelyükön jól felkészülnek és megtanulnak egy kitalált történetet, melyet aztán mély meggyőződéssel adnak elő a kérelemmel kapcsolatos meghallgatáson, kihasználva, hogy legtöbbjüknek nincs semmilyen hivatalos irata.

7. Jövőkép

A szíriai polgárháború lezárásának lehetőségeivel kapcsolatban biztosat állítani nem lehet, hiszen napjainkban is zajlik a konfliktus. Egy biztos: valamely megoldás bekövetkeztéig az erőszak Szíria mindennapi életének része marad. Amennyiben a lázadók további területeket foglalnak el, elvágva ezzel Damaszkuszt a gazdaság szempontjából kiemelten fontos régióktól, akár a teljes gazdasági összeomlás is bekövetkezhet. Mivel a konfliktus miatt egyre több nemzetközi befektető hagyja el az országot, és a fennmaradó külkereskedelmi forgalom is csökken, a munkanélküliség az eddiginél is nagyobb lesz, a terrorista támadások száma viszont nőni fog, ahogy a bűnözés is. További tény, hogy nem csupán belső, hanem külső szereplők érdekei is formálják az ország jövőjét. Következzen néhány teória a konfliktus végkimenetelét illetően, milyen jövő is várhat Szíriára:

1. Bár a nemzetközi beavatkozás folyamatosan napirenden van, jelenleg kevés az esélye hogy ez napjainkban bekövetkezzen. El-Sami közel-kelet szakértő azok közt van, akik erre reális esélyt látnak. Szerinte az Amerikai Egyesült Államok támadni fog, mert már nem táncolhat vissza, illetve egy 2012-es nyilatkozat szerint nem hagynák megtorlatlanul ha a Kormány vegyi fegyvereket vetne be- mely meg is történt a nyáron, azonban még nem bizonyított ki is használta azokat.
2. Aszad győzelmének lehetősége- erre igen kicsi az esély, és ezen esetben igen véres kiemenetelre számíthatna az ország és környezete.
3. A skála egyik végpontja és a konfliktus megoldásának egyik lehetősége, hogy Bassár el-Aszad távozik az ország éléről, a lázadó oldal győz, szerephez jutnak a szunniták és a lehető legkevesebb áldozattal történik mindez- itt lehetne külsős segítséget igénybe venni, békefenntartás vagy ENSZ-megfigyelők személyében, mely garantálná a bosszúhadjáratok elkerülését is. Erre azonban azért kevés az esély, mert az ellenzék túlságosan megosztott, és félő hogy a szélsőségesebb csoportok támadnák a külföldről érkező segítséget, megghiúsítva ezzel a békeépítést.

4. A lázadó oldal hatalomra kerülésének azonban van egy rosszabb verziója is: amikor bár megszerzik az ország fölötti vezetést, de a számtalan csoportból a szélsőségesek kerülnének vezetői tisztségekbe, akár az al-Kaida egyes sejtjei. Ennek bekövetkezte után elszabadulna a pokol, a nem hithű muzulmánok és külföldiek üldözése, a terrorizmus, a belső tisztogatások hétköznapivá válhatnának. Ez a verzió tehát egyedül nekik, illetve magának Aszadnak lenne hasznára, aki előnyt kovácsolhatna a szélsőséges vezetésből és megnyerhetné magának a nagyhatalmak jóindulatát.
5. A fentieknél drasztikusabb lehetőség az ország több részre szakadása- tegyük fel, létrejön egy alavita vezetésű, Aszad által irányított országrész és egy, az FSA ellenőrzése alatt tartott terület (függetlenül attól, hogy demokratikus-e vagy sem). Itt az egyik legjelentősebb gond menekültügyi szempontból, hogy Szíria megszűnte esetén hirtelen hontalanná, azaz hivatalos származási ország nélkülivé válnak milliók. Családok szakadhatnak szét, mely szintén jelentős probléma. Ebben az esetben további kérdés, hogy sikerülne-e tűzszüneti, esetleg békemegállapodást kötni, és ha igen, akkor kiket fogadna el mindkét fél mint közvetítő, illetve a megállapodást betartják-e. Vagy folyik tovább az öldöklés-ha igen, akkor meddig? És ki vethet neki véget?
6. Nem zárható ki az a verzió sem, miszerint regionális konfliktussá fajul a helyzet, és áterjed a vérengzés a környező országokra, például Libanonra vagy Irakra, vagy akár az egész Közel-Keletet érintve, ezzel akár 50 millió ember sorsát vagy életét veszélybe sodorva. Érdemes elgondolkodni kissé ezen az opción. A jelenlegi helyzetet szemlélve már így is jelentős erőket költ le, hogy a szomszédos országok megpróbálják kontroll alatt tartani az országuk határait, több-kevesebb sikerrel. Az egyre inkább teret nyerő szélsőséges iszlamista, illetve al-Kaidához köthető sejtéknek szinte gyerekjáték a határokat kijátszani és tulajdonképpen azt csempésznek oda-vissza, amit akarnak, legyen az ember, fegyver, ideológia vagy bármi más. A Közel-Kelet sosem a stabilitásáról volt híres, és az arab tavasz után pár évvel még mindig vannak elégedetlenek illetve radikálisabb vonalat képviselők, akik esetleg kihasználhatják a fennálló helyzetet és ismét kirobbanhatnak belső lázadások, történhetnek puccs-kísérletek, terror-akciók, melyet a

Szíriában megerősödő erők támogatásával végrehajthatnak. A kérdés az, hogy ilyen esetben vajon közbelépne-e valamelyik nagyhatalom, illetve hol van az a határ, amelyet már nem túr. Egy regionális konfliktus elképzelhetetlen terhet jelentene humanitárius és menekültügyi szempontból: a jelenlegi menekültáradattal sem tud megküzdeni több ország illetve szervezet. Ha csak egy ország is követné Szíria példáját és harcok következnenek, nem csak a már meglévő menekültek kerülnek potenciálisan (ismét) veszélybe, hanem újabb és újabb embercsoportok döntenének a belső/külső migráció mellett, teljesen túlterhelve a kormányt, a befogadókat és a nemzetközi szervezeteket, nem utolsósorban pedig az európai menekülttáborokban sincs már túl sok hely. Félő, hogy megismétlődne, ami Szíriában történt: az országban tartózkodó menekültekre a konfliktus eszkalálódása óta feleannyi pénz és segítség jut, és rengetegen haltak meg a harcok következtében vagy választották a veszélyes hazatérést-holtot menedéket ígértek nekik. Érdekes azon is elgondolkodni, vajon milyen mentális hatásai lehetnek, ha a menekülteknek tovább kell menekülni, pedig épp kezdte magát biztonságban érezni vagy feldolgozni a vele történeteket. Vajon milyen elemei lesznek a társadalomnak, bárhol is kössenek ki végül. Különösen igaz ez a gyermekkorúakra.

6. Végül, de nem utolsósorban felmerül a teljes káoszba fulladás lehetősége: a történelem során láttunk már ehhez hasonlót, például Szomália esetében. Teljes fejtelenség, hadurak, bűnözés és szélsőséges csoportok egymással való rivalizálása, a lakosság terror alatt tartása jellemezné ezt az állapotot, mely csak kisebb csoportoknak lenne jó, valamint igazolná Aszad jóslatát, miszerint nélküle sokkal rosszabb szituáció alakulna ki. Ezenkívül külső beavatkozás nélkül nem állna helyre a rend soha. Menekültügyi szempontból ez az egyik legrosszabb forgatókönyv, hiszen aki tehetné, menekülne, mindegy, milyen áron és hova- virágkorát élné az embercsempészet-és kereskedelem, és egészen biztos, hogy ezt Európa, valamint hazánk is megérezné.

Alavita hatalmi elit, heterogén ellenzék, vegyi fegyverek, szélsőséges elemek és terrorszervezetek, menekültek mililói és feszült, önmegvalósításra áhító

szomszédok – nagyjából így lehetne egy mondatban összefoglalni a Szíriában zajló konfliktus jelenlegi állását. Ebből az egyetlen mondatból is látszik, hogy Szíria helyzete legalább annyira függ a belső, mint a külső szereplők érdekeitől – vagy talán még jobban.⁴⁶

⁴⁶ **Domonkos Károly–Gurdon Borbála:** *Arab tavasz Szíriában*
<http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/2/arab-tavasz-sz%C3%ADri%C3%A1ban> 2013-09-11

8. Következtetések, összegzés

Egy dolog egészen biztos: ilyen mértékű menekült áradattal senki sem számolt, ahogy (arab tavasz ide vagy oda) azzal sem, hogy több évig húzódó, ennyi áldozatot követelő és kaotikus helyzet alakul ki az országban. A folyamatosan több szálát és csoportot magába olvasztó, növekvő konfliktus lassú folyamata ellenére fekélszületlenül érte mind magát az Aszad-rezsimet, mind a környező országokat, mind pedig a nemzetközi és humanitárius szervezeteket. A legjobb megoldás a prevenció lenne, mellyel megelőzhetnénk egy ilyen méretű humanitárius válságot. Itt gondolok többek közt a biztonságpolitikai elemzésekre, melyek már az arab tavasz előtt felhívták a figyelmet egy ehhez hasonló méretű válság rizikójára. További hasznos lépés lenne az első intő jeleknél egy megelőző jellegű békéltetés, akár harmadik fél (szomszédos, semleges ország, vagy akár nagyhatalom vagy nemzetközi szervezet segítségével) bevonásával. A szíriai menekültek áradata számos országban felvirágoztatta az emberkereskedelem-és csempészet, a fegyverkereskedelem üzletét, melynek következményeivel hosszabb távon kell számolnunk. További aggasztó jelenség a szélsőséges eszmék térnyerése, itt elsősorban a dzsihádisták, akár öngyilkos merényletre is elszánt réteg terjedésére gondolva. Ez nem csak a polgárháborús országokra és szomszédaira jelent közvetlen veszélyt, hanem az európai zsoldosként ott harcoló, majd hazatérő férfiak esetében jelenthet a jövőben nemzetbiztonsági kockázatot, melyet fontosnak tartok figyelemmel kísérni. A jövőre vonatkozó legaggasztóbb jelenség azonban, hogy a több millió menekült többsége gyermek vagy fiatalok, és mint a helyzet legnagyobb vesztesei, többségük otthon, család, nevelés és oktatás nélkül nő fel. Egy ilyen háttérrel rendelkező embertömeg pedig egyrészt nehezen illeszkedik be és fogad el más kultúrákat, képzetlensége lévén nehezebben kap majd munkát és találja meg a helyét a világban, és ha sikertelen, hajlamosabb a szélsőségesebb eszmékben keresni a megoldást, vagy a bűnözés útjára lépni. A bevezetésnek szánt idézet tehát itt nyer értelmet. Itt nem csupán a szírekről van szó. Nem csak a Szíriából menekülni kényszerülőkről. Megjósolhatatlan, milyen következményekkel számolhatunk a Közel-Kelet egyébként is törékeny egyensúlyával kapcsolatban, hiszen –mint láthattuk- minden Szíriával szomszédos államot felkészületlenül ért a

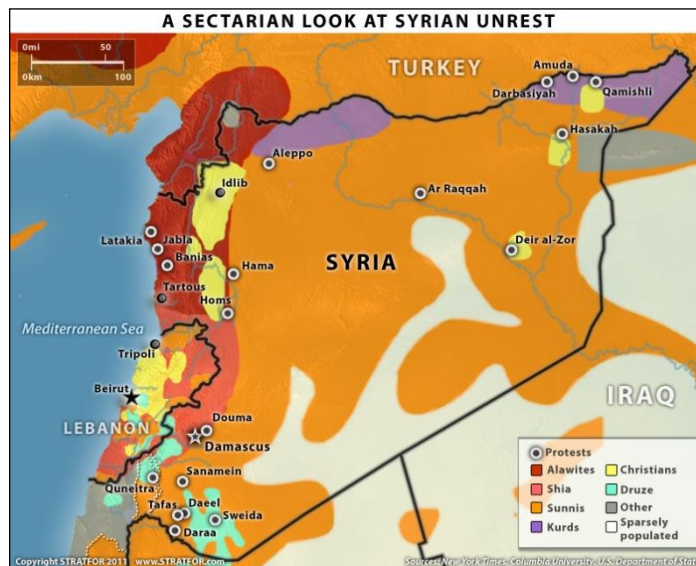
menekülthullám. Ez a folyamat felerősítheti a vallási-és etnikai ellentéteket is, újabb, véres konfliktusokat generálva. A menekültek ellátása jelentős gazdasági kihívás elé állítja a környező országokat, ugyanakkor a munkaképes korúak rétege akár olcsó, többnyire képzetlen munkaerőként jelenik meg a piacon. Problémát jelent, hogy nem tudni, meddig és mennyi menekültre lehet számítani, az ország mely pontjáról hova szándékoznak eljutni. Megoszlik a vélemény, hogy a konfliktus esetleges lezárása esetén hányan szándékoznak élni a visszatérés lehetőségével, és mennyien maradnak a jelenlegi- esetleg jobb körülményeket nyújtó tartózkodási helyükön. Bár ez még a távoli jövő kérdése, de a visszatérések megszervezése és lebonyolítása is jelentős erőforrásokat fog igénybe venni. Az elmúlt évben több váratlan természeti katasztrófa is próbára tette a táborok és az ideiglenes fedél alá húzódók életét: esőzések, hirtelen lehűlések és a tél kegyetlensége is súlyosbította a helyzetet. Ezekre is jobban fel kell készülni a jövőre vonatkozólag, a közelgő téllal kapcsolatban szerencsére több nemzetközi szervezet és az érintett kormányok is igyekeznek megtenni a szükséges lépéseket. Jellemző egyébként, hogy a hideg beálltával valamivel kevesebben választják az ország elhagyásának lehetőségét. A táborok többsége túlszűfolt, átláthatatlan valamint jelentős a járvány-és fertőzésveszély. Bár a XXI. században élünk, mégsem lehet megjósolni, meddig húzódik a konfliktus és miként zárul.

Magyarországgal kapcsolatos észrevételek:

A nyáron a menekülttáborban töltött szakmai gyakorlatom során lehetőségem nyílt több, önmagát szírnek valló menedékkérővel beszélgetni. Többségük megindító történeteket mesélt az ottani helyzetről, illetve hogy miért is kellett elhagynia az otthonát. A táborban dolgozók azonban felvilágosítottak, hogy rengeteg az ál-szír, többletmunkát adva a Bevándorlási-és Állampolgársági Hivatal munkatársainak a valódi menedékre jogosultak kiszűrését illetően. További gond, hogy a menedékkérők nagy része nem várja meg az eljárás lefolytatását, hanem kihasználva a jelenlegi magyar szabályokat, idő előtt eltűnik

a hatóságok szeme előtt, és tovább utazik Európa valamely más országába egy jobb élet reményében. Elmondható, hogy hazánkban a menekültek és a menedékkérők összlétszámának tükrében szinte elenyésző a szír, épp ezért nem alakult ki a lakosság körében pánikhangulat vagy kifejezetten a sírek ellen irányuló xenofóbia. Azonban hirtelen nagy létszámú megjelenésük mind a Bevándorlási-és Állampolgársági Hivatal, mind a helyi közigazgatás számára jelentős kihívást jelentene, állampolgáraink pedig nem szívesen látják őket-annak ellenére, hogy többségük semmit sem tud arról kik is a sírek, honnan jöttek és miért kell menekülniük.

9. Mellékletek



1. sz. melléklet: Szíria vallási megoszlása⁴⁷

2. sz. melléklet: A menekült meghatározása

Az 1951. július 28-án a menekültek helyzetére vonatkozó Genfi Egyezmény - mely több mint hatvan éve a nemzetközi menekültvédelem alapvető dokumentuma - I. fejezet 1. cikk A. részének 2. bekezdése szerint menekültnek számít, aki:

„... faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.”⁴⁸

⁴⁷ Domonkos Károly–Gurdon Borbála: Arab tavasz Szíriában <http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/2/arab-tavasz-sz%C3%ADri%C3%A1ban> 2013-09-11

⁴⁸ A menekültek jogállására vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény

10. Felhasznált irodalom

Könyv/monográfia

1. **Sallér Imre:** *Izrael és Szíria viszonyának alakulása a közel-keleti békefolyamat során.* Szakdolgozat, ZMNE, 2001.
2. A menekültek jogállására vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény

Folyóiratcikkek:

1. **Biedermann Zsuzsanna:** *A védelem felelőssége.* Nemzet és biztonság, (1) 2012. 52-63.o.
2. **Kiss Petra:** *Egy elhúzódozó konfliktus - Szíria a hatalmi harcok keresztútjában.* Felderítő Szemle, (2) 2012. 53-66.o.

Internetes források

1. **sz.n.:** 700 palestinians killed in Syria conflict <http://www.rappler.com/world/18469-700-palestinians-killed-in-syria-conflict-plo> 2013-10-01
2. **Domonkos Károly–Gurdon Borbála:** Arab tavasz Szíriában <http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/2/arab-tavasz-sz%C3%ADri%C3%A1ban> 2013-09-11
3. **Visnovicz Péter:** A földi paradicsomtól a hasiskirályságig <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110224-arab-vilag-forrongasok-kozelkeleti-forradalmak-amit-az-orszagokrol-tudni-kell.html?pid=8> 2013-09-02
4. **Pintér Mónika:** A nevető harmadik Szíriában <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=680242> 2013-10-03
5. **Tompos Ádám:** Diktatúra biztosítja a vallásszabadságot <http://mno.hu/kulfold/veszelyben-vannak-a-kersztenyek-1069432> 2013-09-02
6. **sz.n.:** Egyre több szír menekült jön Magyarországra http://index.hu/belfold/2013/09/03/egyre_tobb_szir_menekult_jon_magyarorszagra/ 2013-09-17
7. **sz.n.:** Egyre több szíriai menekült Szerbiában <http://www.magyarsoz.com/hu/2091/kozelet/101201/Egyre-t%C3%B6bb-sz%C3%ADriai-menek%C3%BClt-Szerbi%C3%A1ban.htm> 2013-09-21
8. **sz.n.:** ENSZ: Háborús bűncselekmény történt Szíriában http://hvg.hu/vilag/20130916_ENSZ_haborus_buncselekmeny_tortent_Sziria 2013-09-17
sz.n.: Ez robbanthatta ki igazából a szíriai válságot
9. http://hvg.hu/gazdasag/20130904_Ez_robbanthatta_ki_igazabol_a_sziriai_val 2013-09-17
10. **Wirth Zsuzsanna:** Ide vele, vagy lefejezek <http://www.origo.hu/nagyvilag/20130724-ide-vele-vagy-lefejezek-elet-a-zaatari-menekulttaborban-sziriai-haboru.html> 2013-09-17
11. **Tracy McWeigh:** Lebanon suffers under the strain of a refugee crisis now out of control <http://www.theguardian.com/world/2013/oct/26/syria-refugees-lebanon-save-the-children> 2013-10-30

12. **sz.n.:** *Menekülttábort épít a szíriai menekülteknek Törökország*
http://www.hirado.hu/Hirek/2011/06/24/15/Menekulttabort_epit_a_sziriai_menekulteknek_Torokorszag.aspx 2013-09-10
13. **sz.n.:** *Naponta 900 szíriai menekült érkezik Jordániába*
http://hvg.hu/vilag/20130917_Naponta_900_sziriai_menekult_erkezik_Jord 2013-09-17
14. **sz.n.:** *Naponta ötezer ember menekül el, egy szál ruhában*
http://hvg.hu/vilag/20130903_Naponta_otezer_ember_menekul_el_egy_szal 2013-09-17
15. **sz.n.:** *Needs great, conditions dire in Homs and other Syrian cities*
<http://www.unhcr.org/527148296.html> 2013-10-30
16. **Durica Katarina:** *Ne haragudj, az arab tavasz nevetséges*
http://index.hu/kulfold/2013/09/26/nincs_aki_ne_veszitett_volna_valamit/ 2013-09-27
17. **sz.n.:** *Oroszország segít Libanonnak a szíriai menekültek ügyében*
http://www.ma.hu/kulfold/158978/Oroszorszag_segit_Libanonnak_a_sziriai_menekultek_ugyeben 2013-09-11
18. **sz.n.:** *Ötezer szíriait fogad be Németország*
http://hvg.hu/vilag/20130911_Otezer_sziriaiit_fogad_be_Nemetorszag 2013-09-17
19. **sz.n.:** *Öt nap alatt 30 ezer szíriai menekült Irakba*
http://www.hirado.hu/Hirek/2013/08/19/17/Ot_nap_alatt_30_ezer_sziriai_menekult_Irakba.aspx 2013-09-15
20. **sz.n.:** **Reports:** *Syria using starvation as war tactic*
<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/10/reports-syria-using-starvation-as-war-tactic-2013103081531929448.html> 2013-10-30
21. **Szenczi András:** *Romlik a szíriai menekülthelyzet*
http://kitekinto.hu/islam/2013/09/12/romlik_a_sziriai_menekulthelyzet/#.UkLoZ4a9Vv8 2013-09-18
22. **Seth Kaplan:** *Seven scenarios for the future of Syria*
<http://www.globaldashboard.org/2013/08/27/seven-scenarios-for-the-future-of-syria/> 2013-10-06
23. *Svédország befogadja a szíriai menekülteket*
http://hvg.hu/vilag/20130903_sziriai_menekultek_svedorszag 2013-09-17
24. **sz.n.:** *Syria: Background* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> 2013-10-04
25. **sz.n.:** *Syria crisis: EU delivers on its pledges and mobilises another €85 million for Syria and Jordan* http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-999_en.htm 2013-10-31
26. **sz.n.:** *Syria: People and society* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> 2013-09-10
27. **sz.n.:** *Syria: A full-scale displacement and humanitarian crisis with no solutions in sight* [http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/\(httpDocuments\)/7EC400783D398131C1257A61004DFEC4/\\$file/IDMC-Syria-overview-a-full-scale-displacement.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/(httpDocuments)/7EC400783D398131C1257A61004DFEC4/$file/IDMC-Syria-overview-a-full-scale-displacement.pdf) 2013-09-12
28. **sz.n.:** *Syria: End opposition use of torture, executions*
http://www.ecoi.net/local_link/227354/335179_en.html 2013-09-11

29. **sz.n.:** Syrian Arab Republic Country of Origin Information Report <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/policyandlaw/coi/syria/report-11-13.pdf?view=Binary> 2013-09-21
30. **sz.n.:** Syrian Arab Republic Country Report http://www.ecoi.net/file_upload/90_1379488369_syr-cr-2013-09-11-ukhomeoffice.pdf 2013-09-20
31. **sz.n.:** Szíria <http://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%ADria> 2013-09-11
32. **Gazdik Gyula:** Szíria az arab tavasz sodrában http://hhk.uni-nke.hu/downloads/kozpontok/svkk/Elemzesek/2012/SVKK_Elemzesek_2012_7.pdf 2013-09-10
33. **sz.n.:** Szíria- a jogvédők szerint másfél száz halott országszerte http://www.hirado.hu/Hirek/2012/02/28/09/Sziria_a_jogvedok_szerint_masfel_szaz_halott.aspx 2013-10-01
34. **sz.n.:** Szíria: félmillió civil áldozat is lehet http://hvg.hu/vilag/20130903_Sziria_felmillio_civil_aldozat_is_lehet 2013-10-05
35. **sz.n.:** Szíria szomszédos szemszögből http://fundman.blog.hu/2013/09/13/sziria_szomszedos_szemszogbol 2013-09-19
36. **sz.n.:** Szíriai családok és gyermekek megsegítése <http://unicef.hu/-/sziriai-gyermekek-es-csaladok-megsegitese> 2013-09-17
37. **sz.n.:** Szíriai és afgán menekültek százai érkeztek a szicíliai partokhoz http://hvg.hu/vilag/20130907_Sziriai_es_afgan_menekultek_szazai_erkezt 2013-09-17
38. **Inotai Edit:** Szír menekülthullám: Európa nem nőtt fel a feladathoz http://nol.hu/kulfold/20130914-europa_nem_nott_fel_a_feladathoz?ref=sso 2013-09-15
39. **sz.n.:** Több mint 750.000 szíriai menekült van már Libanonban http://www.hirado.hu/Hirek/2013/09/25/17/Tobb_mint_750_ezer_sziriai_menekult_van_mar.aspx 2013-09-25
40. **Alanyai Erzsébet:** Több mint félmillió szíriai menekült Törökországba http://kitekinto.hu/europa/2013/09/10/tobb_mint_felmillio_sziriai_menekult_torokorszagba/.UkGnp8a9Vv8 2013-09-11
41. **sz.n.:** Törökország megerősíti szíriai határát http://www.hirado.hu/Hirek/2013/09/05/10/Torokorszag_megerositi_sziriai_hatarat.aspx 2013-09-10
42. **sz.n.:** UNHCR Syria Refugee Fact Sheet <http://www.unhcr.org/4ec630e09.html> 2013-09-20
43. **Duncan Breen:** United States should send a strong message on syrian refugees at high-level meeting next week <http://www.humanrightsfirst.org/2013/09/27/united-states-must-send-a-strong-message-on-syrian-refugees/> 2013-10-30
44. **sz.n.:** Válogatott módszerekkel kínozzák a foglyokat Szíriában <http://www.origo.hu/nagyvilag/20120703-valogatott-modszerekkel-kinozzak-a-foglyokat-sziriban.html> 2013-09-02
45. **Bassel Oudat:** Who's fighting in Syria <http://weekly.ahram.org.eg/News/2188/19/Who%E2%80%99s-fighting-in-Syria.aspx> 2013-10-03